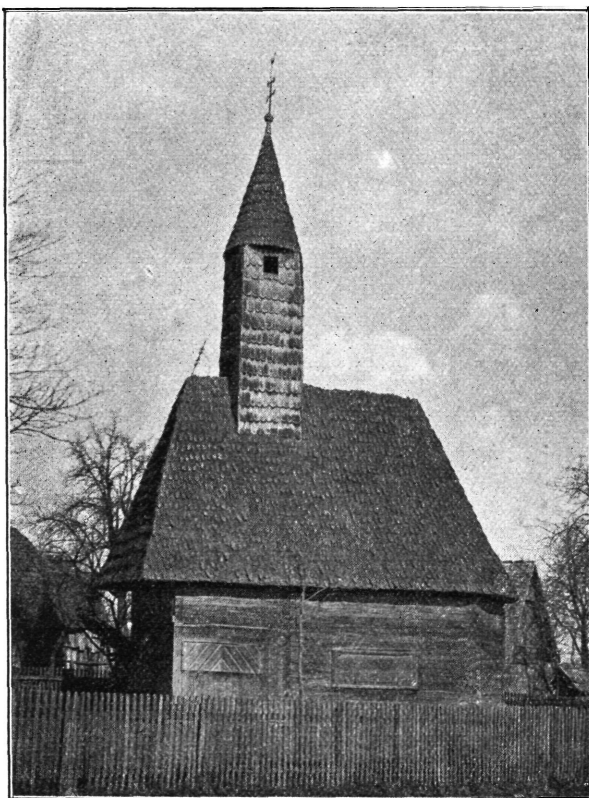

Kapela sv. Ivana Krstitelja u Dužici.

U prošlim vjekovima bilo je u našoj domovini, osobito u onim predjelima, gdje ima hrastovih šuma, mnogo drvenih crkvi i kapela. Mnogo ih je tekom vremena nestalo, mnoge su sad zamijenile zidane. I ove godine nestalo je dviju takovih kapela u našoj nadbiskupiji i to one sv. Fabijana i Sebastijana u Kućama¹

Sl. 8. Stara kapela sv. Ivana Krstitelja u Dužici.
Snimio Gjuro Noršić, fotograf u Sisku.

se u njoj četiri puta na godinu i to na dan nevine dječice, jedan dan u korizmi, kad je župnik došao ovamo da žitelje ispovijeda, u utorak u prosnom tjednu i na Ivanje.

u župi Stare Čiče te kapele sv. Ivana Krstitelja u Dužici, u žažinskoj župi (sl. 8). O ovoj potonjoj kanim ovdje malko progovoriti.

Selo Dužica, koje je onda spadalo pod župu Peščenica, spominje se već u kanoničkoj viziti od g. 1642. G. 1668. bilo je u Dužici do šezdeset kućnih brojeva. Žitelji, koji su bili pod jurisdikcijom biskupa zagrebačkoga, zvali su se Dovranići, Vratarići, Mesarići, Posavci, Pavličići, Malovići, Tatano vići, Martinčići, Puksarići, Celčići, Greguranići, Kolarići, Madžeri, Bančari i drugi. Kapela sv. Ivana Krstitelja spominje se prvi puta u kanoničkoj viziti arcidakona prvostolnoga Ljudevita Vukoslavića od g. 1668. Arcidakon kaže, da je dosta lijepa, valjda je bila tekar nedavno podignuta. Bila je drvena i imala u zvoniku dosta veliko zvono. Dobro je bila ograđena, a u njoj je bio drven žrtvenik sa slikom, kako sv. Ivan krsti Isusa. Posjedovala je potrebno crkveno ruho i posuđe za služenje sv. mise. Služilo

¹ Gl.: Povijest plem. općine Turopolja. Sv. II.
str. 270—275.

Žitelji su morali kod svake takove zgrade dati župniku objed. Kapela imala je nešto novaca, pšenice i žita kod žitelja na dugu. G. 1677. je imala strop (tabulatum), načinjen na seljačku, a pred njom bilo je predvorje (porticus), pa je prigodom svečanosti našlo u njoj mjesta više naroda.

Te se godine 1677. prvi puta spominje i kapela Navještenja bl. Dj. Marije u Čepu, sagrađena na brežuljku povrh sela (in monticulo). Ta je kapela bila manja od kapele sv. Ivana. Bila je isto tako sagrađena od drva i imala maleno predvorje. Kako je bila na osamljenom mjestu, nije se njezino zvono čuvalo u zvoniku, nego je bilo kod kapeličnih starješina, koji su bili isti za obje kapele. To je bilo radi bojazni, da tatovi zvono ne ukradu, jer se je to više puta u ono vrijeme događalo. U kapelici bio je malen žrtvenik sa slikom navještenja blažene djevice Marije u sredini. Uz tu sliku stajali su kipovi sv. Petra i Pavla. U gornjem predjelu bila je slika sv. Trojstva, uz koji su stajali kipovi sv. Apolonije i sv. Doroteje. Crkvenih stvari ta kapelica nije imala, nego su se, kad je na Blagovijest ovdje bila misa, donijele iz kapelice sv. Ivana Krstitelja. Oko kapelice bilo je dobro ograđeno groblje, na kojem se sahranjivali žitelji sela Dužice. G. 1731. bili su toj kapelici istrunuli temelji, pa su ju morali na novo podložiti. Metnuli su i nov krov na kapelu i na zvonik, dočim su ju oko g. 1736. iznutra na novo obili daskama te su te daske kao i kapeličin strop uresili slikama. G. 1777. se ta kapela više ne spominje; valjda su ju kao nepotrebnu dokinuli a njezin žrtvenik smjestili u kapelu sv. Ivana.

No vratimo se opet kapeli sv. Ivana. Selo Dužica mnogo je bliže župi Žazina, nego župi u Peščenici, pa su valjda Dužičani rađe dolazili u župnu crkvu u Žazini, nego u onu u Peščenici. Radi toga nije se pravo znalo, kamo oni u istinu spadaju. Zato je g. 1696. arcidakon gorski i zagorski Pavao Antun Češković, kad je obavljao vizitu u župi Žazini, spomenuo u svom zapisniku također kapelu bl. Dj. Marije i sv. Ivana Krst. u Dužici, no nije ih opisao. Kasnije ih vizite arcidakonata gorskoga ne spominju, ali ih opet navodi vizita katedralnoga arcidakona Mije Šimunića od g. 1698. Iz te se vizite saznaje, da je u kapeli sv. Ivana na žrtveniku bio kip sv. Ivana, kako krsti Spasitelja, s desne mu je strane bio kip sv. Rafaela, a s lijeve kip sv. Roka, dočim je gore bio sv. Antun Padovanski. Tako spominju i sve kasnije vizite. G. 1726. saznaje se, da je u obim kapelama bio slikan strop.

Napokon se ipak riješilo, pod koju će župu kapela sv. Ivana spadati. Koncem veljače 1727. pošao je u gorski kotar, da obavi kanoničku vizitaciju, vrijedni Žiga barun Sinersperg, veliki prepošt zagrebačkoga kaptola, opat sv. Margarete de Bela i gubernator priorata vranskoga. Zapisnici njegovih kanoničkih vizitacija, koje je gotovo svake godine obavljao, vrlo su zanimljivi. Dne 23. ožujka došao je on u župu Žazinu. Kod kapele sv. Ivana Krst. zabilježio je, da je do sada u duhovnom pogledu spadala pod župu Peščenicu, te je u starini župnik peščenički dijelio žiteljima dužičkim sv. sakramente i nekoliko puta na godinu služio u kapeli sv. Ivana. No kako je bilo selo od Peščenice dosta udaljeno, a putevi vrlo slabi, osobito u noći i u zimsko vrijeme, to su zagrebački biskupi — kako je Žazina bila blizu — dozvolili, da župnik žažinski krsti dužičku djecu te dijeli bolesnicima sv. sakramente. Ostale je pako duhovne poslove u tom selu obavljao župnik peščenički. No žiteljima sela Dužice bilo je to vrlo neprilično, jer su oba župnika tražila od njih luknarska podavanja, a isto tako su oni nosili i troškove kod popravka obiju crkvi i župnih dvorova. Zato su oni zamolili tadanjega biskupa Jurja Branjuga, da im

pomogne i da ih pripoji žažinskoj župi. Molba njihova bila je uslišana i duhovni stol izdao je dne 12. prosinca 1726. odluku, po kojoj se oni imaju smatrati pravim župljanima žažinskim te nijesu nikako ovisni od pešeničkog župnika¹.

Od sada su dakle obje dužičke kapelice spadale pod žažinsku župu. Oko g. 1740. bili su temelji kapele sv. Ivana truli, valjda nije bila podzidana, pa su ih morali zamijeniti novima. I krov kapele kao i zvonika bio je već trošan, pa su ga oko g. 1748. obnovili i kapelu svestrano popravili. Krov se je uopće morao više puta promijeniti, dočim su se stijene, složene od čvrstih hrastovih greda, mogle uzdržati kroz više stoljeća. Iz zapisnika vizite kanoničke, što ju je obavio g. 1777. u župi Žažini veliki predstavnik Franjo Popović, saznajemo, da je bila kapela dobro uzdržana i imala dobar krov. Nedavno su ju popločili velikom starom, po svoj prilici još rimskom opekam (noviter lateribus majoribus antiquis stratam), kakova je još i danas u zanimljivoj, također drvenoj kapeli sv. Barbare u Brestu u župi Maloj Gorici. Kako je bila kapelica bl. Dj. Marije dokinuta, to su njezin žrtvenik smjestili kao pokrajni u kapelu sv. Ivana. Kip na glavnom žrtveniku, kako sv. Ivan krsti Isusa, bio je vrlo nakazan (deformis), pa je arcidakon odredio, da se ima odstraniti i mjesto njega nabaviti slika, koja bi predstavljala krštenje Isusovo.

Dalnja povijest kapele sv. Ivana Krst. vrlo je kratka. Vizita posvećenoga biskupa Ivana Kralja od g. 1857. ne pripovijeda o njoj ništa nova. Bila je onda još dobro uzdržana, i u njoj se nalazila poznata već dva žrtvenika. Služilo se sad u njoj osam puta na godinu i to: na Januševo (27. prosinca), na Blagovijest, na utorak u prosnom tjednu, na Ivanje, na dan rastanka apoštolskoga, na Ivanje, na preobraženje, na blagdan glasovjeka sv. Ivana. Tako se je kapelica sv. Ivana uzdržala sve do ove godine. Starost se već poznavala na njoj, pa su Dužičani odlučili, da ju poruše i da mjesto nje na istom mjestu sazidaju novu. Kr. kotarska oblast u Sisku odredila je za dan 9. veljače 1911. očevid na licu mjesta u svrhu iskolčenja gradilišta i podjele građevne dozvole. Mjesto, na kojem je stajala kapelica graniči s južne strane

¹ Ta odluka u izvorniku glasi: Anno Domini 1726. die 12. decembris. In arce episcopali Zagrabieni praesente etiam illustrissimo ac reverendissimo d. d. Georgio Braniugh electo episcopo Zagrabieni revisa est causa in sacra sede subditorum episcopalium pagi Dusicza exponentium gravamina sua, quibus gravabantur hucusque a d. parochis de Peschenicza et parochis de Sasin, non valentes utrique parochorum praestare saponnes et alias obventiones parochiales, quorum visis et bene intellectis rationibus non obstantibus priorum illustrissimorum et reverendissimorum d. d. episcoporum decretis et judicijs inter partes factis et emanatis, decisum est firmiter et irrevocabiliter in perpetuum duraturum, nimirum ut iidem Dusicenses amodo solis parochis de Sasin subsint sintque veri et reales parochiani ecclesiae s. Nicolai in Sasin fundatae et nullomodo in nulla re subsint vel dependant a parcho de Peschenicza, sub hac ta-

men conditione: 1mo ut iidem Dusicenses actuali d. parcho Peschenichensi neglecta hucusque et probata prandia persolvant per gr. 5.; 2do saponnes in frumento pro praesenti anno 1726. per modum domatim persolvant et pro praeteritorum annorum neglectis saponibus cum eodem accordent, praemisso iusso et aequo calculo, qui si bonis non accordaverint, id illustrissimus ac reverendissimus d. praesul apromisit suam assistentiam. Demum iidem Dusicenses suo actuali parcho et futuris Sasinensibus praestare obligabuntur tam saponnes, quam alias ab antiquo solitas obventiones. Sacra item dum ibidem celebrabuntur per parochum loci prandium eidem in natura vel 5 grossos solvere tenebuntur eruntque obligati, in reliquo portabunt omnia onera parochialia de voluntate eiusdem d. illustrissimi ac reverendissimi praesulis ac sacrae sedis.

Nicol. Bedekovich, vicarius m. p.

sa zemaljskom cestom Sisak—Zagreb, s istočne strane vodi put u polja i šumu, a od sjevera i zapada je neposredni susjed Miko Horvat k. br. 80, dočim je posredni susjed Juro Martinčić k. br. 26. Zemljišna zajednica sela Dužice izabrala je posebni građevni odbor, kojemu je bio predsjednik opć. načelnik Lujo Lovrečki, a odbor-nici Joso Kudlek i Mato Greguranić. Zemljišna zajednica osigurala je sva sredstva za gradnju te se obvezala i u buduće uzdržavati novu kapelu. Na to je kr. kotarska oblast u Sisku podijelila potrebitu građevnu dozvolu (dne 27. ožujka 1911. br. 2796), a i nadbiskupski duhovni stol je privolio, da se poruši stara kapela i sagradi nova (dne 18. svibnja 1911. br. 2622). Građevni materijal stare kapele kupio je na dražbi dne 3. svibnja Vid Peršin iz Dužice za 125 K. Staru kapelu dali su fotografisati prije nego što su ju porušili, pa mi je župnik žažinski Joso Platnar dobrostivo otstupio jednu sliku. Neka budu ta slika i ovi reci uspomena na starodrevnu kapelu sv. Ivana Krstitelja u Dužici!¹

Janko Barlè.

¹ Kod ove kapele kao i kod mnogih drugih starih građevina, koje su se u najnovije vrijeme ili porušile ili pregrađivanjem promijenile i iznakažile, mimoišlo se je iz neznanja propisani postupak. U svakom takovom slučaju mora se naime zatražiti dozvola kr. zemaljske vlade, koja će saslušati nedavno po njoj osnovano zemaljsko povjerenstvo za očuvanje umjetnih i historičkih spomenika, da se ustanovi, ne

postoje li važni razlozi za očuvanje građevine, o kojoj se radi, te nema li takvih uslova, da bi se ona očuvati mogla. Istom ako povjerenstvo ustanovi, da građevina nije spomenik, koji bi bilo vrijedno sačuvati ili da se to ma s kojega razloga nipošto učiniti ne može, izdat će kr. zemaljska vlada dozvolu za rušenje.

Uredn.